

brug paa disse Ejendomme. Disse Gaarde drives imidlertid for Tiden som Forsøgs-gaarde, og dette kan sikkert være meget formaalstjenligt, og der bør tages al muligt Hensyn hertil; men jeg ser ikke rettere end, at et betydeligt mindre Areal end det, der forefindes dernede, vilde være tilstrækkeligt i saa Henseende. Jeg kan imidlertid ikke indlade mig paa at nævne, hvor meget der bør udstykkes af disse Ejendomme, men skal kun tillade mig ved denne Lejlighed at henstille til det ærede Udvalg, der faar med denne Sag at gøre, at tage min Henstilling under velvillig Overvejelse.

H. C. Hansen: Det forekommer mig, at man, naar man ser tilbage paa den Lovgivning, der her er Tale om, fra dens Begyndelse kan betegne den som en Lovgivning om Udvikling af Landbruget i Retning af Udstykning til almindelige Husmandsbrug. Vi ser, at disse Husmandsbrug ved den Lov, som blev vedtaget 1899, fik et ret karrigt Areal tilmaalt. Tid efter anden blev Loven forbedret, og den har i allerhøjeste Grad bidraget til at skabe mange Brug, hvor der nu sidder ret velstillede Husmænd. Tillige har Udstykningsforeningernes Arbejde haft det Resultat, at adskillige af de store Gaarde er blevet delt og har givet Plads for en Mængde mindre Brug, og der har været det gode ved disse Udstykninger, at de for det meste har taget den gode Jord i Brug; det har været noget af Landets bedste Jord, som derved er kommet frem til Husmændenes Brug, hvorimod dette langtfra altid har været Tilfældet for de andre Brugs Vedkommende, som er oprettede i Henhold til Loven om Husmandsbrug. Af disse er adskillige Brug oprettede paa mindre god Jord, og af den Grund har de ikke været saa attraaværdige, som man kunde have ønsket. Der er ikke naaet det, der dog skulde synes at maatte være Maalet ikke alene nu, men ogsaa tidligere, nemlig at den økonomiske Basis for vort Land skulde blive Landbruget, at det burde være det eneste naturlige bærende Erhverv her i Landet.

Der har været en stadig stigende Tilgang fra Landbruget til andre Erhverv, og Tilstrømningen er sket baade til Stationsbyerne, som er vokset op navnlig i den sidste Menneskealder, og til Købstæderne og ikke mindst her til København. Dette er sket til Trods for en stadig Opgang i Konjunkturerne, en Op-

gang ikke alene som Følge af større Priser paa vore Produkter, men ogsaa som Følge af den stadige Udvikling af de Hjælpemidler, vi har haft til at faa mere ud af vor Jord, navnlig ved Brugen af Kunstgødning og ved bedre Forstaaelse af den landbrugsmæssige Industri. Alligevel har der, som jeg har nævnt, været en stadig Forskydning fra Land til By, og Forholdet er vistnok det, at mange af de mest forsigtige og mest nøgterne har syntes, at det var en for besværlig og risikabel Opgave at give sig i Lag med en mindre Landejendom med en Gæld, som, selv om den var meget mindre, end hvad vi nu kender, vilde have gjort, at de vedkommende kom til at sidde ret haardt i det. Der har stadig været og er endnu — dog mindre nu end forhen — en vis Tilbøjelighed til at tro, at naar man kom ind til en Købstad, var der altid Mulighed for at slippe ind i en eller anden Stilling, hvori det var lettere at komme igennem end ved at skulle arbejde sig frem ude paa Landet. Nu kan man godt bebrejde mange af de Mennesker, at de ikke er blevet derude; men de har ikke haft, og har heller ikke endnu, nogen Garanti for en Konjunkturopgang; derfor er det til en vis Grad undskyldeligt, at der er sket større Forskydning i den Retning end ønskeligt.

Det forekommer mig da, at de her foreliggende Reformforslag til en vis Grad er fremtvungne af en Nødstilstand. Jeg mener, at vi skulde være gaaet til andre, mere rationelle Midler for at faa Jorden gjort billigere og mere tilgængelig. Jeg mener, det vilde have været mere formaalstjenligt at gennemføre en Jordskyld eller Jordskat, hvad man vil kalde det. Det er den Tanke, som deles af mange, og som kan udtrykkes saaledes, at lægger man ikke Skatten paa Jorden, bliver man nødsaget til at lægge den paa Arbejdet; tager vi Skatten bort fra Jorden, lægger Kapitalen Skatten i Stedet for, og saa kommer Arbejdet til at skatte og skyldte til de Institutioner, som nødvendigvis maa have Midler. Denne Tanke er altsaa ikke gennemført og har ikke været til at gennemføre, selv om der er Kredse i vort Land, som vil sætte meget ind derpaa. Det er imidlertid min Overbevisning, at det er den Vej, vi skal ud, vi kan ikke gaa til en Udvikling i Retning af mindre Landbrug med stadigt Tilskud, som skal dække den Gæld, det mindre Landbrug maa bære paa Grund af den høje Pris, det koster at